

Nr 19

Utrikesutskottets betänkande i anledning av motioner om upprättande av diplomatiska förbindelser med Republiken Sydvietnams provisoriska revolutionära regering.

Motionerna

I motionen 1973:19 av herr Hermansson m. fl. (vpk) föreslås att riksdagen hos regeringen hemställer om att denna omedelbart bryter med Saigonjuntan och tar initiativ till att upprätta diplomatiska förbindelser med Republiken Sydvietnams provisoriska revolutionära regering.

I motionen 1973:1099 av fru Dahl m. fl. (s) hemställs

att riksdagen begär hos Kungl. Maj:t att Sverige snarast upprättar fulla diplomatiska förbindelser med Republiken Sydvietnams provisoriska revolutionära regering samt

att riksdagen begär hos Kungl. Maj:t att frågan om en utveckling, bland annat i enlighet med de i motionen utvecklade tankegångarna, av de folkrättsliga reglerna beträffande erkännande av stater och upprättande av diplomatiska förbindelser med regeringar blir föremål för utredning i lämplig form.

Frågans tidigare behandling

Motionsyrkanden om upprättande av diplomatiska förbindelser med Sydvietnams provisoriska revolutionära regering har avslagits av riksdagen åren 1969, 1970, 1971 och 1972. I utrikesutskottets betänkanden har hänvisats till förhållandet att läget i Sydvietnam har varit ömtåligt och svåröverskådligt till följd av det pågående kriget. Förhoppningen har vidare uttryckts att de sydvietnamesiska parterna i konflikten skall kunna enas om att bilda en regering som har det sydvietnamesiska folkets stöd. Utskottet har tillagt att separata svenska initiativ i erkännandefrågan inte torde vara ägnade att underlätta en lösning av konflikten. Det har vidare konstaterats att Sverige redan nu kan utveckla och utvidga sina faktiska förbindelser med PRR.

Utskottet

Genom Paris-avtalet den 27 januari 1973 har den öppna amerikanska interventionen i Vietnam-konflikten och därmed den direkta militära konfrontationen mellan amerikanska och vietnamesiska styrkor kunnat avslutas.

I politiskt avseende innebär Paris-avtalet bl. a. att Vietnams enhet har bekräftats. Återföreningen av Vietnam skall genomföras steg för steg med

fredliga medel på basis av diskussioner och avtal mellan Nord- och Sydvietnam utan påtryckning eller annektering av någondera parten och utan utländsk inblandning.

Det sydvietnamesiska folket skall självt avgöra Sydvietnams politiska framtid genom verkligt fria och demokratiska allmänna val under internationell övervakning. Främmande länder skall inte påtvinga det sydvietnamesiska folket någon politisk inriktning eller personlighet. De två sydvietnamesiska parterna skall åstadkomma nationell försoning och enighet och tillförsäkra folket demokratiska friheter. Ett nationellt råd för försoning och endräkt skall upprättas.

De allvarliga kränkningarna av Paris-avtalet under våren 1973 ledde till nya förhandlingar mellan Förenta staterna och Demokratiska republiken Vietnam. Dessa resulterade i en gemensam fyrpartskommuniké i Paris den 13 juni 1973. Kommunikén innebar huvudsakligen ett upprepande av de stadganden i januari-avtalet som inte efterlevts. Bl. a. upprepades avtalets stadganden om human behandling och frigivning av fångar liksom stadgandena om fria val, bildande av ett nationellt försoningsråd och ingående av en överenskommelse om Sydvietnams interna frågor. Överenskommelsen härom skulle enligt kommunikén slutas inom 45 dagar från kommunikéns undertecknande. Så har inte skett.

Den väpnade konflikten i Sydvietnam fortsätter. Parterna lägger i sina uttalanden skulden för den rådande situationen på motparten. Inga tecken till framsteg kan för närvarande skönjas i förhandlingarna dem emellan.

I fråga om parternas kontroll över landet är läget fortfarande det att Sydvietnams provisoriska revolutionära regering (PRR) har kontrollen över vissa, ej klart avgränsade delar av landet, medan andra delar behärskas av Republiken Vietnams regering med säte i Saigon.

Utskottet vill ansluta sig till följande uttalande av utrikesministern i FN:s generalförsamling den 11 oktober 1973:

En lösning av Sydvietnams politiska problem i enlighet med Paris-avtalets bestämmelser är nödvändig. I första hand måste de många politiska fångarna friges och de hundratals flyktingarna ges rätt och möjlighet att återvända till sina hem.

Motionerna 1973:19 och 1973:1099 tar upp frågan om Sveriges förbindelser med de stridande sydvietnamesiska parterna. I motionen 1973:1099 berörs dessutom frågan om en utredning av principerna för erkännande av stater och upprättande av diplomatiska förbindelser med regeringar.

Utskottet vill erinra om att de principer som Sverige tillämpar i sistnämnda avseenden har redovisats i ett interpellationssvar av utrikesministern den 7 december 1967. Därav framgår att vi i första hand anser avgörande att den makt som skall erkännas har vunnit ett rimligt mått av självständighet utåt, som någorlunda allmänt godtagits av omvärlden. Vidare krävs en rimlig stabilitet inåt, genom att det finns statliga myndigheter som faktiskt upprätthåller kontroll över ett visst territorium och där utövar suveräna befogenheter.

Grundregeln för utformningen av diplomatiska förbindelser med främmande makter är att dessa frågor bör bedömas från praktiska utgångspunkter. Varken erkännande av en stat eller upprättande av diplomatiska förbindelser med staten innebär i och för sig ett politiskt ställningstagande för dess regim.

De principer som Sverige sålunda valt att följa grundar sig på praktiska och politiska lämplighetsskäl. Utskottet finner att principernas ändamålsenlighet har bekräftats av de senaste årens erfarenheter. En utveckling av praxis kan, om så skulle visa sig önskvärt, ske med ledning av riksdagens och regeringens bedömning av det rådande sакläget i enskilda fall.

En utredning av det slag som förordas i motionen 1973:1099 anser utskottet mot denna bakgrund inte vara motiverad.

Av de principer som ovan redovisats följer att inga initiativ i frågan om erkännande av PRR är aktuella så länge det nuvarande oklara läget i Sydvietnam består. Sådana initiativ skulle för övrigt, enligt utskottets uppfattning, inte heller under nuvarande omständigheter vara ägnade att underlätta de förhandlingar om en slutlig lösning av konflikten i Sydvietnam som föreskrivs i Paris-avtalet.

Utskottet vill erinra om att Sverige inte haft en ambassadör ackrediterad hos Republiken Sydvietnams regering i Saigon sedan 1967.

Ingenting hindrar att de faktiska kontakterna med PRR utvecklas på ett sätt som tillgodoser önskemålet om ökad svensk hjälp åt befolkningen i Sydvietnam. Utskottet vill erinra om att regeringen nyligen beslutat om ett bistånd till PRR om 20 milj. kr. avseende återuppbyggnadsinsatser i landet.

Som riksdagen tidigare framhållit har PRR också upprättat ett informationskontor i Sverige. Detta har i praktiken vidsträckt möjlig-heter att upprätthålla kontakter med svenska myndigheter.

Av de skäl som här anförts avstyrker utskottet motionerna 1973:19 och 1973:1099.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen avslår motionen 1973:19,
2. att riksdagen avslår motionen 1973:1099.

Stockholm den 30 oktober 1973

På utrikesutskottets vägnar
ARNE GEIJER

Närvarande: herrar Arne Geijer i Stockholm (s), Dahlén (fp), Bengtson i Jönköping (c), fru Lewén-Eliasson (s), herrar Bohman (m), Adamsson (s), Antonsson (c), Johansson i Jönköping (s), Wirmark (fp), Göransson (s), Hugosson (s), Ericson i Örebro (s), fru Nilsson i Kristianstad (c) och herr Hernelius (m).

